

**Vapautus työvuoroluettelon laatimisesta
Kemiitti- ja kappaletavaran kuljetus. Dnro 12/2011, annettu 15.9.2011**

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksestä on valitettu työtuomioistuimeen.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston, työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSSAVI/297/05.13.01.03/2011, joka annettiin 8.8.2011.

Oy X Ab haki aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelta vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta yhtiön 17 kemiitti- ja kappaletavarakuljettajalle, joiden työaika oli järjestetty jaksotyöksi (A seitsemän kuljettajaa, B neljä kuljettajaa, C ja D kolme kuljettajaa sekä E kolme kuljettajaa). Yhtiö oli tehnyt alun perin kaikkia kuljettajiaan koskevan poikkeuslupahakemuksen Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle. Sieltä asia oli siirretty hallintolain perusteella Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelle siltä osin kuin oli kysymys poikkeusluvan hakemisesta yhtiön edellä mainituille toimipaikoille.

Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue hyväksyi hakemuksen osittain ja vaati, että työvuoroluettelosta käyvät ilmi työntekijän säännöllisen työvuoron alkamisaika ja työaikalain 31 §:ssä tarkoitettu yhdenjaksoinen viikoittainen vapaa-aika. Lupa myönnettiin ajalle 8.8.2011 - 10.4.2013.

Perusteena oli se, että alkaneen työvuoron pituutta ei voitu ennalta tarkasti tietää. Autonkuljettajien työvuorot eivät olleet etukäteen työn epäsäännöllisestä luonteesta johtuen työnantajan tiedossa, sillä kuljetustilaukset saapuivat yleensä hyvin lyhyellä toimitusajalla. Kuljetustilaukset saattoivat myös usein muuttua tai peruuntua päivittäin asiakkaan toimialasta johtuen. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen mukaan Oy X Ab ei ollut hakemuksessaan kuitenkaan esittänyt riittäviä perusteluja sille, millä tavoin työn luonne edellytti täydellistä vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta siten, ettei edes työvuoron alkamisajankohtaa olisi voitu etukäteisesti päättää. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue oli katsonut, että tältä osin kysymys oli liikkeenjohdollisesta päätöksestä eikä työnantajasta riippumattomasta syystä, joka johtaisi siihen että työvuoroluettelon laatiminen oli osin taikka kokonaan erittäin vaikeaa. Oy X Ab oli voinut ajoittaa ja mitoittaa toimintansa niin, että työntekijöille voitiin ilmoittaa hyvissä ajoin ennalta heidän työvuorojensa alkaminen ja viikoittaisen vapaa-ajan ajankohta. Tilausten mahdolliset peruuntumiset ja muutokset olivat yritystoimintaan ominaisesti kuuluva riski, jota ei tullut poikkeusluvalla siirtää työntekijän kannettavaksi. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue huomautti vielä perusteluissaan, että asiassa oli otettava huomioon työaikalain 35 §:n 2 momentin mahdollisuus muuttaa työvuoroluetteloa töiden järjestelyihin liittyvästä painavasta syystä. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue otti lisäksi huomioon työntekijän suojeluperiaatteen sekä työaikalainsäädännön tavoitteet työ- ja vapaa-ajan riittävästä erottamisesta toisistaan rajatessaan haettua vapautusta. Lupa oli nyt myönnetty lähes kahden vuoden määräajaksi. Näin pitkäksi ajaksi myönnettävä täydellinen vapautus työvuoroluettelon laatimisesta olisi puuttunut aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen mukaan perusteettomasti ja liiallisesti työntekijän työaikalain 35 §:n mukaiseen oikeuteen saada työvuorot tietoonsa hyvissä ajoin. Täydellisen vapautuksen myöntäminen olisi johtanut siihen, ettei työntekijällä olisi työvuoronsa päättyessä ollut oikeutta tietää, milloin seuraava työvuoro alkaa. Tämä olisi haitannut kohtuuttomasti työntekijän vapaa-ajan käyttöä erityisesti, kun työnantajan liikkeenjohdollisten päätösten takia tavaran toimitusaika vaihteli aikavälillä 00.00–23.59. Tilanne muistutti ympäri vuorokauden jatkuvaa varallaoloa, jonka käyttöä toisaalla työaika-laissa rajoitetaan.

Oikaisuvaatimus:

Oy X Ab vaati työneuvostoa arvioimaan asian uudelleen ja myöntämään poikkeusluvan työvuoroluettelon laatimisesta työvuorojen alkamis- ja päättymisaikojen osalta.

Työneuvosto palautti 16.6.2011 aluehallintoviraston samassa asiassa tekemän päätöksen LSSAVI/297/04.07.01/2011 perustelujen puuttumisen vuoksi.

Oy X Ab kertoi hakemuksessa tarkoitettujen kemiitti- ja kappaletavarakuljettajien työn olevan luonteeltaan hyvin epäsäännöllistä. Tämä johtui yhtiön saapuvien tilauskuljetusten erittäin lyhyistä toimitusajoista (toimitus useimmiten seuraavana tai jopa samana päivänä). Toiseksi epäsäännöllisyyttä aiheuttivat tilausten peruutukset ja muutokset, joita tapahtui päivittäin. Peruutuksia ja muutoksia aiheutui muun muassa sääolosuhteiden muutoksista ja räjäytettävän kentän poraukseen liittyvistä teknisistä ongelmista. Räjäytysalue voi myös osoittautua kallioperältäään ennakoidusta poikkeavaksi, mistä syystä asiakas ei voinutkaan ottaa räjähdysainetta vastaan. Kemiittiä eikä pääsääntöisesti muitakaan räjähteitä ole käytännössä mahdollista varastoida asiakaskohteissa. Lisäksi vaarallisten aineiden kuljetusta tiellä koskeva lainsäädäntö estää toimitusten ennakoimisen ja valmistelun ennen tilausta. Kuljetettavan aineen erityisluonne johti väistämättä työn epäsäännöllisyyteen. Työvuoroluettelon laatiminen oli käytännössä mahdotonta. Tilausmäärät ja -ajankohdat vaihtelivat nopealla aikataululla ja saattavat varmistua vasta toimituspäivänä. Päivittäin tulee useita muutoksia. Yhtiö pyrki ilmoittamaan työvuorojen alkamisajankohdat niin varhaisessa vaiheessa kuin se oli mahdollista, mutta käytännössä säädettyä ilmoitusaikaa ei kyetty noudattamaan.

Tilausten nopea toimitusaika ja voimakas muutosherkkyys, kuljetettavan tuotteen erityislaatuisuus sekä lainsäädännöstä johtuvat, vaarallisten aineiden kuljetukseen ja säilytykseen liittyvät yhtiön velvollisuudet vaikeuttivat työvuoroluettelon laatimista niin, että siinä näkyvät työn alkamis- ja päättymisaajat sekä hankaluuteen saattaa se työntekijöiden tietoon vähintään viikkoa ennen siinä tarkoitettua jakson alkamista.

Yhtiö haki vapautusta työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta kaikkien niiden kemiitti- ja kappaletavarakuljettajiensa (47) osalta, jotka tekivät jaksotyötä. Asiaa käsiteltiin eri aluehallintovirastoissa, koska yhtiöllä oli toimipaikkoja eri puolilla Suomea. Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueet myönsivät poikkeusluvan ja edellyttivät ainoastaan viikoittaisen vapaa-ajan ilmoittamista työvuoroluettelossa. Yhtiön mukaan sen kannalta oli kestävämpiä, että se joutui eri puolilla Suomea kohtelemaan työntekijöitään työvuoroluettelon laatimisen ja sisällön osalta eri tavoin. Yhtiön mukaan oli hyvän hallinnon periaatteiden vastaista, että työsuojeluviranomainen eri puolilla Suomea antaa saman hakemuksen perusteella toisistaan poikkeavia päätöksiä.

Työneuvoston päätös

Työneuvosto hylkäsi oikaisuvaatimuksen siltä osin kuin vapautusta oli vaadittu työvuorojen alkamisajankohdan merkitsemisestä.

Työneuvosto ei käsitellyt uudelleen vaatimusta vapautuksen myöntämisestä työvuorojen päättymisaikojen merkitsemisestä, koska aluehallintovirasto oli jo myöntänyt vapautuksen oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä.

Päätöksen perustelut

Oy X Ab on hakenut lupaa poiketa työaikalain 35 §:n 1 momentissa tarkoitetun työvuoroluettelon laatimisesta 17 kemiitti- ja kappaletavarakuljetuksia hoitavalle kuljettajalle, joiden työaika on järjestetty jaksotyöksi (työpaikkana A, B, C, D ja E).

Oy X Ab haki täydellistä vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on myöntänyt osittaisen vapautuksen työvuoroluettelosta ja edellyttänyt poikkeusluvassaan, että työvuoroluettelosta käyvät ilmi työntekijän säännöllisen työajan alkamisaika ja työaikalain 31 §:ssä tarkoitettu viikoittainen vapaa-aika. Yhtiö on pyytänyt työneuvoston arvioimaan asian uudelleen ja myöntämään sille poikkeusluvan työvuoroluettelon laatimisesta siten, ettei siinä tarvitse näkyä työvuorojen alkamis- ja päättymisaikoja. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on kuitenkin jo myöntänyt päätöksellään vapautuksen työvuorojen päättymisajankohtien merkitsemisestä. Näin ollen työneuvosto ei käsittele tätä vaatimusta uudelleen.

Yhtiö on esittänyt, että tilausten nopea toimitusaika ja voimakas muutosherkkyys, kuljetettavan tuotteen erityislaatuisuus sekä lainsäädännöstä johtuvat, vaarallisten aineiden kuljetukseen ja säilytykseen liittyvät yhtiön velvollisuudet vaikeuttavat työvuoroluettelon laatimista niin, että siinä näkyvät työn alkamis- ja päättymisajat sekä hankaluuteen saattaa se työntekijöiden tietoon vähintään viikkoa ennen siinä tarkoitetun jakson alkamista. Oikaisuvaatimuksen tavoitteena on, että työvuoroluettelossa ei ole merkittynä työn alkamis- eikä päättymisaikoja vaan ainoastaan viikoittainen vapaa-aika.

Työaikalain 36 §:n 1 momentin mukaan vapautus työvuoroluettelon laatimisesta voidaan myöntää, mikäli työn epäsäännöllisyys johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Lainkohdan mukaan kahden edellytyksen on täytyttävä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää. Työn on ensinnäkin oltava *epäsäännöllistä*. Tämän epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on *erittäin vaikeaa*. Asiaa on tarkasteltava työ- ja työpaikkakohtaisesti.

Työneuvosto on aikaisemmin käsitellyt vapautuksen myöntämistä työvuoroluettelon laatimisesta (5/2010 vihannesten pakkaustyö, 6/2010 vihannesten pakkaus- ja jatkojalostustyö, 7/2010 elintarvikkeiden jalostustyö ja 1/2009 työ lihatukussa sekä 4/2007 betonin kuljetus ja pumppaus). Vireillä olevaan asiaan läheisimmin rinnastettava on tapaus, joka koskee osakeyhtiön vapauttamista työvuoro-

roluettelon laatimisesta betonin kuljetusta ja pumppausta hoitaville työntekijöille (4/2007). Tässä tapauksessa yhtiö esitti, ettei työvuoroluetteloa ollut käytännössä mahdollista laatia, koska valmisbetonitilaukset tulivat yhtiölle viimeistään tilausta edeltävänä päivänä klo 14.00. Kuljettajien työt olivat täysin riippuvaisia ulkopuolisista tilauksista ja niiden ajankohdista. Työnantajan mukaan kuljettajien työn alkamisaika vaihteli melkein päivittäin klo 04.00– 09.00. Työnantajan esittämien tietojen mukaan muutoksia oli jouduttu tekemään melko harvoin etukäteen sovittuihin työaikoihin. Työneuvosto katsoi, että vaikka työpäivän ensimmäisten betonitoimitusten ajankohta oli suuresti tilauksista riippuvainen, asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä, että hakemuksessa tarkoitettujen työntekijöiden työn alkamis- ja päättymisajankohtien sekä lepoaikojen ajankohtien määrääminen etukäteen olisi kokonaisuutena ottaen ollut erittäin vaikeaa. Työaikojen tarpeellinen jousto oli työneuvoston käsityksen mukaan saatavissa työvuoroluettelon puitteissa muilla keinoin, kuten kuljettajien työaikojen porrastuksella. Lisäksi työneuvosto kiinnitti huomiota siihen, että työvuoroluetteloa voidaan poikkeuksellisesti muuttaa työaikalain 35 §:n 2 momentissa lähemmin säädettyjen edellytysten vallitessa.

Oy X Ab on oikaisuvaatimuksessaan viitannut erilaisiin tekijöihin; tilausten lyhyisiin toimitusaikoihin, tilausten muutoksiin ja peruutuksiin sekä vaarallisten aineiden kuljetusta koskevaan lainsäädännön vaatimukseen, jotka sen mukaan johtavat siihen, ettei työvuoroluettelon laatiminen ole mahdollista työaikalain säätämänä ajankohtana. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on perustellut päätöstään olla myöntämättä vapautusta työvuorojen alkamisajankohdan merkitsemisestä muun muassa sillä, että laatimisvaikeudet johtuvat työnantajan vaikutuspiirissä olevista seikoista. Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen mukaan työntekijän suojelun periaate ja työaikalainsäädännön tavoitteet työ- ja vapaa-ajan riittäväksi erottamiseksi toistaan, ovat myös olleet perusteita hylkäävälle päätökselle.

Oy X Ab on hakenut vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta niin kappaletavara- kuin kemiittikuljettajille, mutta kuvannut työtä erottelematta erilaisia kuljetustehtäviä. Työneuvosto katsoo, että Oy X Ab ei ole esittänyt oikaisuvaatimuksessaan sellaista selvitystä, jonka johdosta työvuoroluettelon laatiminen niin, että siinä näkyy työn päivittäinen alkamisajankohta, olisi erittäin vaikeaa sekä kappaletavara- että kemiittikuljettajille. Oy X Ab on tosin kuvannut erilaisia tekijöitä, jotka voivat johtaa siihen, että työ on epäsäännöllistä, mutta yhtiö ei ole esittänyt, miten työvuoroluettelon laatiminen olisi niiden johdosta erittäin vaikeaa. Muun muassa tilausten lyhyet toimitusajat ja tilauksiin tulevat muutokset ovat yleensä normaaleja yrittäjäriskiä kuuluvia tekijöitä, joista palveluja

tarjoava työnantaja kantaa vastuun. Tämä vastuu ei voi kohdentua työntekijöiden asemaan niin, että heidän työvuoronsa alkamisajankohta ei voisi olla tiedossa ennakkoon.

Työvuoroluettelo tulee laatia ja antaa työntekijöille tiedoksi tietyssä määräajassa, jotta työntekijä saa tiedon tulevista työvuoroistaan ja voi muun muassa suunnitella muuta ajankäyttöään. Työntekijä voi myös luottaa siihen, että ilmoitetut työvuorojen ajankohdat pitävät paikkansa, sillä työvuoroluetteloa voidaan muuttaa vain työaikalain 35 §:n 2 momentissa säädetyillä perusteilla. Vapautuksen myöntäminen työvuoroluettelon laatimisesta niin, että siitä ei käy ilmi työvuorojen alkamisajankohta, voi käytännössä johtaa siihen, että työntekijä joutuu olemaan lähes koko ajan valmiudessa ryhtyä työhön. Työntekijän ajankäytön suunnittelu sekä työn ja vapaa-ajan erottaminen toisistaan vaikeutuu kohtuuttomasti. Tämä ei vastaa työaikasuojelun tarkoitusta. Kuten työneuvosto on jo päätöksessään 4/2007 todennut, työnantaja voi muun muassa porrastaa työntekijöiden työhöntuloaikoja ja tällä tavoin saada joustavuutta työaikajärjestelyihin

Oy X Ab on lisäksi vedonnut hyvän hallinnon periaatteisiin ja katsonut, että on sen vastaista, että viranomaiset eri puolilla Suomea tekevät erilaisia ratkaisuja samassa asiassa. Hyvän hallinnon periaatteista säädetään hallintolain (434/2003) 2 luvussa. Näitä periaatteita ovat muun ohessa tasa-puolisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuusperiaate, puolueettomuusperiaate, suhteellisuusperiaate, luottamuksensuojaperiaate ja yhteistyöperiaate. Työvuoroluettelon laatimisesta vapauttamista on arvioitava yksittäistapauksittain työ- ja työpaikkakohtaisesti, ja kunkin aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on voinut ratkaista sille tulleen Oy X Ab:n eri toimipaikkoja koskevan hakemuksen itsenäisesti. Työneuvosto katsoo, että edellä mainitut hallintolain periaatteet eivät tarkoita myöskään sitä, että työneuvoston olisi harkitessaan sille tulleen oikaisuvaatimuksen ratkaisua, noudatettava kolmen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen tekemiä päätöksiä, joilla Oy X Ab:lle on myönnetty vapautus myös työn alkamisajankohtien merkitsemisestä. Työneuvosto ratkaisee sille tulleen oikaisuvaatimuksen harkiten itsenäisesti vapautuksen myöntämisen edellytyksiä.

Edellä esitetyillä perusteilla työneuvosto katsoo, ettei asiassa ole perusteita muuttaa oikaisuvaatimuksen kohteena olevaa aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätöstä, ja hylkää oikaisuvaatimuksen siltä osin kuin siinä vaaditaan vapautusta työvuorojen alkamisajankohdan merkitsemisestä.